

Rajoy no podia dimitir

La dimissió del president en una moció s'assemblaria bastant a un frau de Constitució

JOAN RIDAO PROFESSOR DE DRET CONSTITUCIONAL (UB) | 01/06/2018 20:12

Em proposo analitzar una qüestió a hores d'ara extemporània, però rellevant. M'explico. Durant les hores prèvies a la votació de la moció de censura del líder del PSOE, Pedro Sánchez, al ja expresident del govern, Mariano Rajoy, van ser moltes les especulacions sobre una dimissió 'in extremis' d'aquest últim per eludir la votació de censura i garantir la continuïtat del govern, en aquest cas en funcions, fins a la investidura d'un nou president que podia ser escollit per majoria simple en segona volta i perpetuar el seu partit en el poder. L'argument que s'esgrimien era simple: si faltava la persona censurable, la moció havia de decaure. La majoria de mitjans de comunicació es van referir amb profusió a aquesta possibilitat, sense qüestionar-se, si més no al meu parer, els poderosos dubtes jurídics que això plantejava.

La moció de censura està regulada a la Constitució i als Estatuts d'Autonomia a la manera de la Constitució alemanya. Se la qualifica de constructiva perquè no implica, en cas de prosperar, l'assumpció de responsabilitats del govern i la seva caiguda en forma de dissolució del Parlament i convocatòria d'eleccions, sinó la necessitat que hi hagi un candidat i un programa alternatiu que, en cas de triomfar en les seves aspiracions, resulta investit automàticament i pot formar un govern amb el suport d'una nova majoria. Per aquest motiu es tracta d'una de les vies dites dures de control del govern, juntament amb la qüestió de confiança, a diferència, per exemple, de les clàssiques preguntes parlamentàries.

Si el president hagués presentat la dimissió, es declararia la irresponsabilitat política del govern

D'altra banda, el que és rellevant és que en aquests casos la confiança s'atorga al govern de manera col·lectiva. Certament, la proposta d'una qüestió de confiança és d'estricta competència del president del govern, que pot utilitzar-la al seu albir. Ara bé, tot i que

és el mateix president qui la planteja, la confiança es denega o s'atorga al govern en el seu conjunt, com indica l'article 114.1 de la Constitució. Al seu torn, la moció de censura es presenta també davant del govern, i no únicament davant del seu president, com afirma de manera prou eloqüent l'article 113.1 de la Constitució. És a dir, quan s'activen aquests mecanismes de responsabilitat política excepcionals, la responsabilitat és solidària; s'exigeix al govern, no només al seu president. I en el cas particular de la moció de censura, a diferència de la qüestió de

confiança, que resta a l'arbitri del president de plantejar-la, la seva tramitació respon a una iniciativa de l'oposició i, per això mateix, la Constitució prohibeix expressament que un cop presentada la moció es pugui dissoldre el Parlament i convocar eleccions.

Ni la Constitució ni els Estatuts fan referència a la possibilitat d'una dimissió, que és el cas que estem analitzant. És veritat. Però no sembla lògic, per les raons més amunt exposades, fer com si la moció de censura anés dirigida contra el president. El govern és un òrgan complex i l'integren el president i els ministres, segons la llei de govern del 1997, tot i la indiscutible primacia presidencial, ja que és el cap de govern qui rep inicialment la confiança de la cambra i forma l'executiu que ell mateix dirigeix i coordina. Hi ha precedents que sostenen el contrari, tanmateix: dues mocions de censura presentades a Múrcia i una a Madrid, avortades amb dimissions prèvies. Desconec si en aquells casos s'hi van posar objeccions, tot i la seva més que probable inconstitucionalitat. Insisteixo: si resta en mans del president el curs d'una moció de censura, mitjançant una oportuna dimissió i la seva substitució per un altre membre del mateix partit, s'estaria declarant la irresponsabilitat política del govern, com si es tractés del cap de l'estat. I aquest òbviament no és l'esperit de la moció de censura. De passada, s'estaria frustrant el dret de l'oposició a substanciar una moció que, en ocasions, com la que hem tingut ocasió de viure, reunia els vots necessaris per substituir ja no el president sinó el govern en el seu conjunt. El contrari s'assemblaria bastant a un frau de Constitució.